

TRẢ BÀI TẬP LÀM VĂN SỐ 5

I – MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

Giúp HS :

- Củng cố lại những kiến thức và kĩ năng đã học về văn bản lập luận chứng minh, về công việc tạo lập văn bản nghị luận và về cách sử dụng từ ngữ, đặt câu,...
- Đánh giá được chất lượng bài làm của mình, trình độ tập làm văn của bản thân mình, nhờ đó, có được những kinh nghiệm và quyết tâm cần thiết để làm tốt hơn nữa những bài sau.

II – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

1. Không nên coi nhiệm vụ của tiết trả bài tập làm văn chỉ là đánh giá ưu khuyết điểm của một bài làm cụ thể. Người GV còn rất cần giúp HS rút ra những bài học chung về cách làm bài (mà ở trường hợp cụ thể này là cách làm bài văn nghị luận), để các em có thể đạt kết quả tốt hơn trong những bài làm sau đó.

2. Trong Chương trình Ngữ văn lớp 7, bài tập làm văn số 5 là bài kiểm tra duy nhất mà HS phải làm về kiểu bài lập luận chứng minh. Trong bài làm này, những thành công bước đầu và những lúng túng, sai sót của HS trong tập làm văn chứng minh ít nhiều cũng đã được bộc lộ rõ ràng, cụ thể. Vì thế, tiết trả bài sẽ là cơ hội tốt nhất để GV uốn nắn lại những thiếu sót và chốt lại cho HS những kiến thức và kĩ năng cần ghi nhớ nhất về kiểu lập luận quen thuộc đó, kiểu lập luận mà chắc chắn các em sẽ còn gặp lại cả trong nhà trường và trong đời sống.

Mặt khác, công việc trả bài tập làm văn số 5 được tiến hành vào sau lúc HS đã được luyện tập về dạng bài lập luận chứng minh. Do vậy, GV nên tìm dịp thuận lợi để từ việc rút kinh nghiệm bài chứng minh cho một nhận định về một vấn đề xã hội, liên hệ đến chứng minh văn học nhằm làm cho kiến thức và kĩ năng chứng minh của HS được phong phú và chắc chắn hơn.

3. Tiết trả bài cũng không nên được thực hiện theo một tiến trình cứng nhắc, bất di bất dịch. Như đã nói trong một dịp trước đây, công việc trả bài luôn đòi hỏi người GV phải thật sự "phân tích cụ thể tình hình cụ thể", để từ đó mà định ra những trọng điểm cho giờ dạy (khẳng định những ưu điểm nào của các bài làm và lưu ý HS tập trung trước hết vào việc sửa chữa những khuyết điểm nào). Nội dung của tiết học này, do đó, cần phải thật sát với tình hình thực tế và thật bổ ích đối với việc nâng cao trình độ làm bài của HS.

III – TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC

Hoạt động 1. Tìm hiểu đề và xác định nội dung của bài viết.

Như thường lệ, tiết trả bài nên bắt đầu từ việc xác định các yêu cầu của bài làm. Nhưng GV không nên vội tự mình nêu trước những yêu cầu đó. Cần cho HS nhắc lại cách thức làm bài văn chứng minh, cách thức tìm hiểu một đề bài nghị luận ; trên cơ sở đó, xác định rõ : Với một đề bài như đã cho thì nên định hướng thế nào cho bài viết ? (Viết về cái gì ? Viết cho ai ? Viết để làm gì ? Để làm bài viết đó, cần phải huy động những nội dung kiến thức nào ?)

Theo cách trên, HS sẽ được hướng dẫn để tự xác định những yêu cầu khác của bài làm (về bố cục chung và bố cục của phần Thân bài, về diễn đạt,...). GV đóng vai trò của người hướng dẫn thảo luận, khuyến khích, nâng đỡ các ý tưởng đúng đắn, độc lập và sáng tạo, lại vừa phân tích, sửa chữa những ý kiến còn chưa chính xác để cuối cùng làm cho HS nhận thức đúng các yêu cầu mà bài làm cần đạt tới.

Hoạt động 2. Đánh giá bài làm của HS.

Khi trả bài, GV cũng không nên vội đưa ngay những nhận xét của mình về ưu – khuyết điểm của các bài làm. Hãy khéo léo gợi ý để HS tự đưa ra sự trả lời của các em về những câu hỏi trong SGK. Sau đó, GV nêu ra ý kiến của mình, như một sự sơ kết lại các lời phát biểu của HS. Trong trường hợp HS không chịu phát biểu ý kiến, hoặc phát biểu không chính xác, GV cũng chỉ nêu ra những hiện tượng phổ biến trong các bài làm, đề nghị các em phân tích trước rồi mới hướng dẫn thảo luận và nêu kết luận của mình sau. Cuối hoạt động này, GV cần chốt lại những ưu điểm cần phải phát huy, không được để mất ; cũng như những nhược điểm mà các em cần phải sửa chữa ngay, không được mắc lại trong những bài sau.

Hoạt động 3. Hướng dẫn sửa lỗi.

Thông thường, ở hoạt động này, GV chỉ quan tâm nhiều nhất đến việc sửa các lỗi về diễn đạt. Quan niệm ấy không thật hợp lí.

Trước hết, GV không nên biến tiết trả bài thành một tiết học mà thầy cô chủ yếu là chê trách HS. Hãy cố lấy ra, để chân thành khen ngợi, một số – dù không nhiều – những ý tứ, câu văn tiêu biểu chứng tỏ người viết đã có cố gắng và tiến bộ. Mặt khác, việc chữa những lỗi nào còn tùy thuộc vào kết quả làm bài cụ thể của mỗi lớp và kế hoạch rèn luyện kĩ năng cụ thể của GV. Vì thế, rất có thể ở lớp này, người trả bài tập trung sửa lỗi về dùng từ, đặt câu, nhưng ở lớp khác, với đối tượng HS khác, GV lại cần chú ý nhiều nhất đến định hướng, hoặc đến xây dựng bố cục chung của bài làm, hoặc đến cách chọn dẫn chứng, nêu dẫn chứng và gắn kết dẫn chứng với luận điểm phải chứng minh.

Hoạt động 4. Công bố điểm.

Cuối cùng là phần công bố kết quả cụ thể. Nếu có thời gian, GV nên cho đọc một vài bài làm tốt nhất để HS trong lớp có dịp học tập bạn mình. Điều cần tránh nhất trong hoạt động này là GV không động viên, khích lệ được HS, không làm cho các em tin tưởng rằng mình còn có thể đạt kết quả khá hơn nếu mình cố gắng, mà ngược lại, chỉ làm cho các em nản chí thêm.